

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille

**- katsaus tilastojen valossa Suomen
liikkuvuustilanteeseen eri koulutusasteilla**

Opetus- ja kulttuuriministeriön
EU-ajankohtaiswebinaari 5.4.2024

Mika Saarinen
Johtaja, Erasmus+ kansallinen toimisto
Opetushallitus

Määrälliset tavoitteet kansainväliselle liikkuvuudelle

- Euroopan komission **Europe on the move** –ehdotus neuvoston suositukseksi (15.11.2023) vuoteen 2030 mennessä EU-tasolla, **ehdotus parhaillaan keskustelun alla**:
 - Korkeakouluista valmistuneista **vähintään 25 %:lla** liikkuvuusjakso osana tutkintoa, mukaan laskettaisiin
 - Pitkäkestoinen liikkuvuus (2 kk tai yli)
 - Lyhytkestoinen liikkuvuus (laajuus vähintään 3 ECTS) fyysisesti tai monimuotoisesti (ei kokonaan virtuaalisesti)
 - Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista **vähintään 15%** liikkuvuusjaksolla osana opintojaan
 - Kaikissa koulutuksen, nuorison ja urheilun liikkuvuusjaksoissa **vähintään 20%** edustaisivat muita vähemmän mahdollisuuksia omaavia ryhmiä (fewer opportunities)
- **Lisäksi:**
 - Eurooppalaiset yliopistoallianssit: 50 % opiskelijoista osallistuu liikkuvuusjaksolle fyysisesti, monimuotoisesti tai virtuaalisesti
 - Vuoden 2022 neuvoston suositus kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta: 8% hyötyy ulkomaanjaksosta

Liikkuvuuden iso kuva Suomessa, kaikki sektorit

- Kaikilla sektoreilla **liikkuvuus on pikku hiljaa elpynyt pandemian jälkeen** ja kasvu näyttää jatkuvan yhä 2023-2024, mutta liikkuvuusluvut olivat silti 2022-2023 **läpi linjan selkeästi alhaisemmat kuin liikkuvuuden huippuvuosina 2016-2017**.
- Ilman erillisiä toimia voi olla vaikeata saavuttaa pandemiaa edeltäviä tasoja millään koulutusasteella, etenkin pitkissä vaihdoissa korkeakoulutuksessa ja yleisesti ottaen ammatillisessa koulutuksessa.
- **Erasmus+ -ohjelmalla on yhä merkittävämpi rooli** liikkuvuusjaksojen rahoituksessa.
- Erasmus+ -ohjelman avustus/apurahatasoja on nostettu vuodesta 2021 eteenpäin hallitusti kaikilla koulutusasteilla ja myös lisätty inklusiivisia tukia ja vihreän matkustutuksen tukia.
- **Monimuotoliikkuvuus** on pandemian jälkeen vahvistanut rooliaan toimintamuotona lyhyemmissä vaihdoissa ja etenkin peruskouluissa ja lukioissa jopa vakiintunut osaksi normaaleja yhteistyömuotoja.

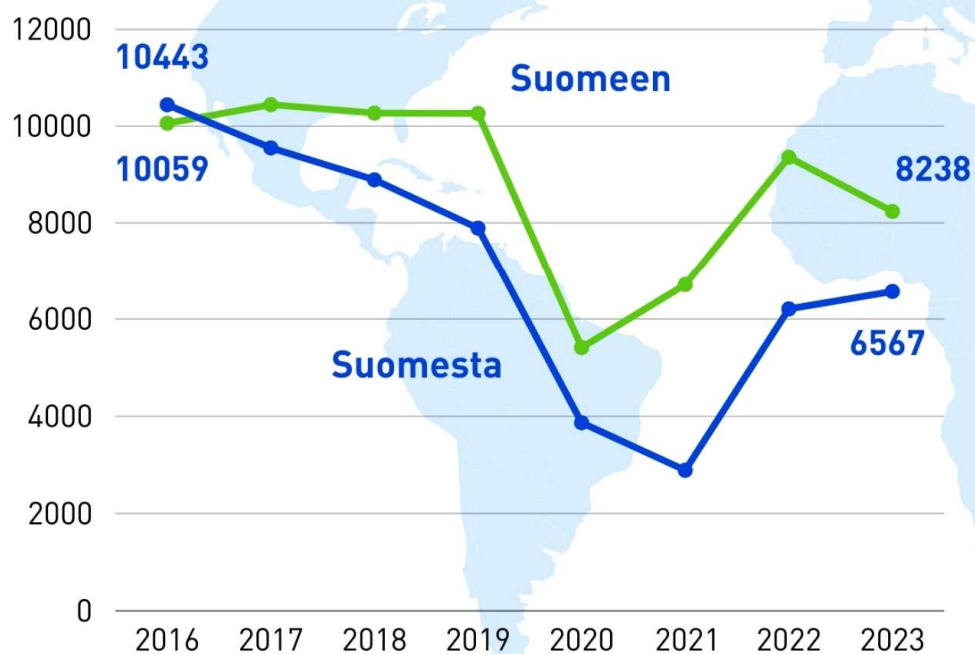
Korkeakoulutus

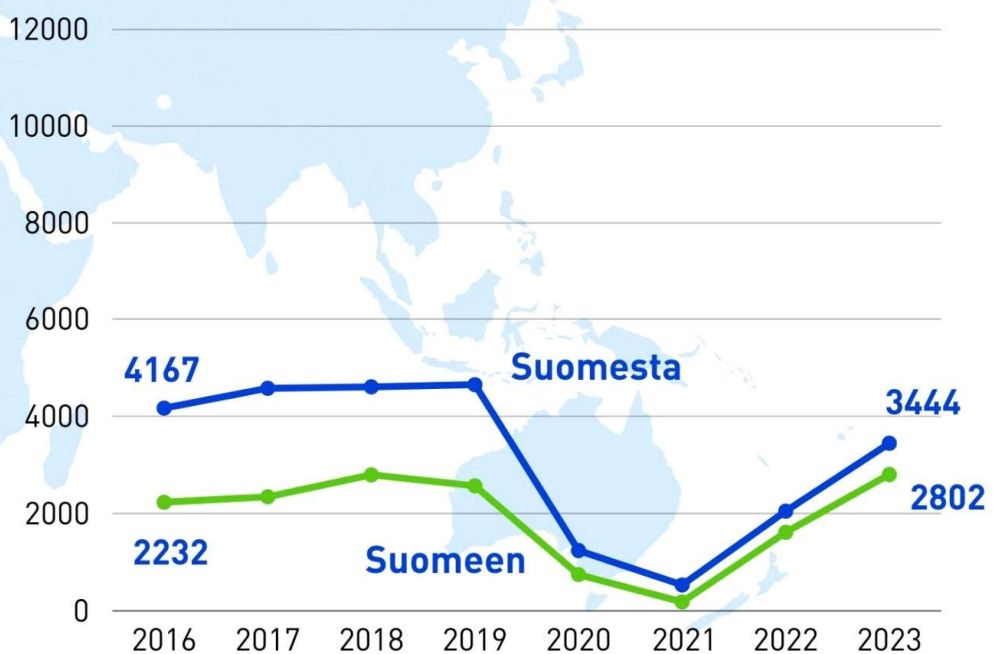
KORKEAKOULUOPIISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOT SUOMESTA JA SUOMEEN 2016-2023

Lähde: Vipunen

Pitkäkestoiset ulkomaanjaksot (vähintään 3 kk)

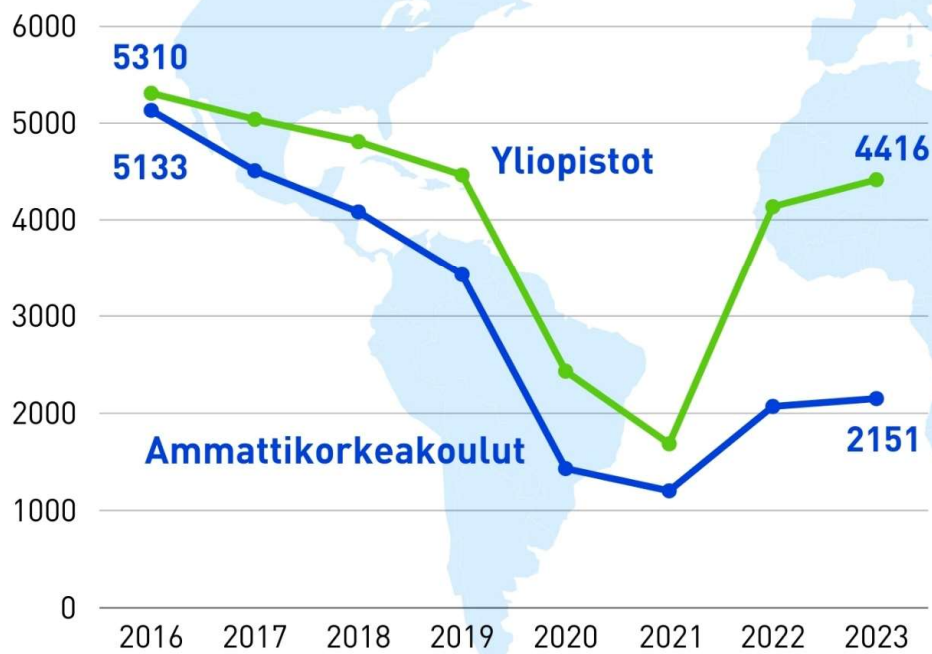
Lyhytkestoiset ulkomaanjaksot (alle 3 kk)

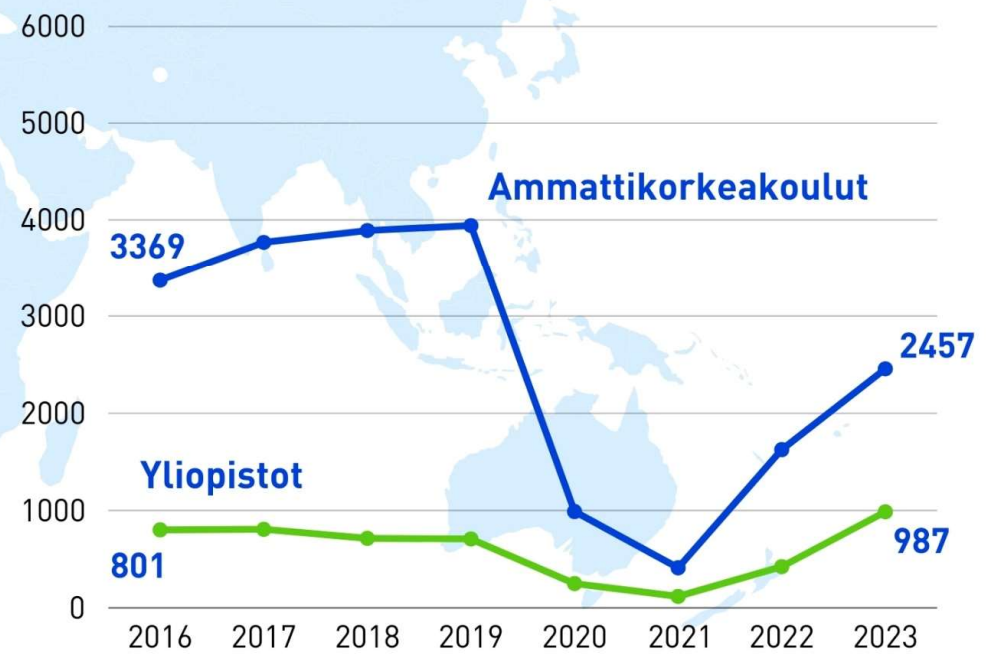
KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOT SUOMESTA 2016-2023

Lähde: Vipunen

Pitkäkestoiset ulkomaanjaksot (vähintään 3 kk)

Lyhytkestoiset ulkomaanjaksot (alle 3 kk)

Opiskelijoiden ulkomaanjaksot 2022 yliopistoittain

(Lähde: Vipunen)

	Lähtevä alle 3 kk	Lähtevä yli 3 kk	Saapuva alle 3 kk	Saapuva yli 3 kk	Lähtevät (kaikki) suhteessa uusiin opisk. %
Aalto-yliopisto	36	822	75	1035	27 %
Helsingin yliopisto	60	549	81	1059	14 %
Itä-Suomen yliopisto	6	201	45	591	8 %
Jyväskylän yliopisto	72	360	321	570	18 %
Lapin yliopisto	1-4	132	6	219	18 %
Lappeenrannan–Lahden tekn. yliopisto	15	183	42	282	11 %
Oulun yliopisto	30	225	99	489	10 %
Svenska handelshögskolan	18	270	-	246	59 %
Taideyliopisto	60	75	36	90	40 %
Tampereen yliopisto	33	528	-	771	16 %
Turun yliopisto	81	477	30	462	19 %
Vaasan yliopisto	6	210	27	210	21 %
Åbo Akademi	-	105	1-4	240	10 %
YO yhteensä	423	4137	759	6261	17 %

Opiskelijoiden ulkomaanjaksot 2022 ammattikorkeakouluittain

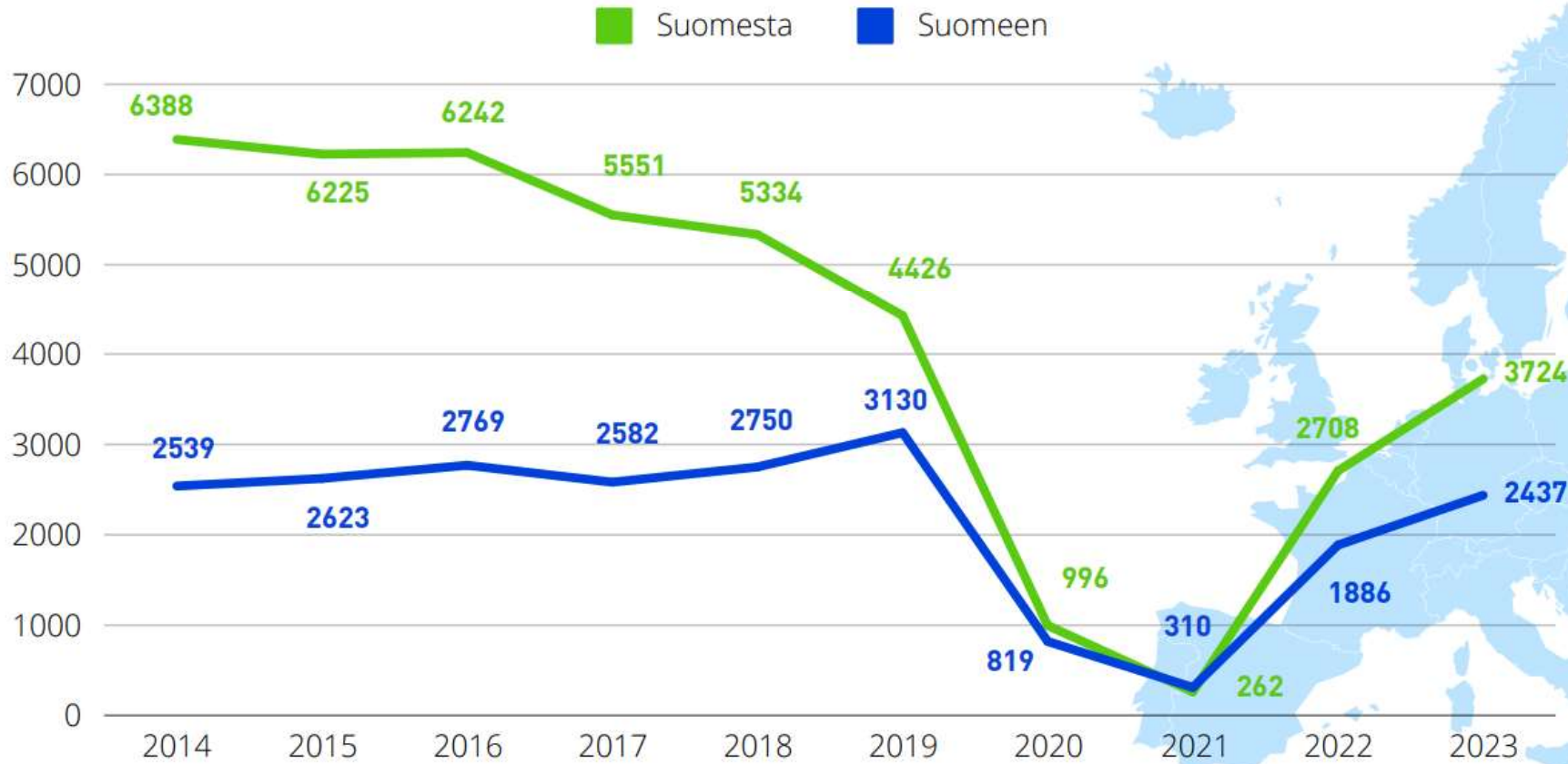
(Lähde: Vipunen)

	Lähtevä alle 3 kk	Lähtevä yli 3 kk	Saapuva alle 3 kk	Saapuva yli 3 kk	Lähtevät (kaikki) suhteessa uusiin opisk. %
Centria-ammattikorkeakoulu	72	15	15	105	7 %
Diakonia-ammattikorkeakoulu	27	24	81	27	5 %
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	84	357	-	306	17 %
Humanistinen ammattikorkeakoulu	30	24	1-4	36	9 %
Hämeen ammattikorkeakoulu	69	54	1-4	96	5 %
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	192	135	87	219	16 %
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	30	75	33	171	4 %
Kajaanin ammattikorkeakoulu	21	24	1-4	51	5 %
Karelia-ammattikorkeakoulu	99	48	48	57	13 %
LAB-ammattikorkeakoulu	81	114	54	222	7 %
Lapin ammattikorkeakoulu	48	39	63	138	5 %
Laurea-ammattikorkeakoulu	84	81	-	207	6 %
Metropolia Ammattikorkeakoulu	228	288	255	291	13 %
Oulun ammattikorkeakoulu	54	96	54	150	6 %
Satakunnan ammattikorkeakoulu	75	63	-	141	8 %
Savonia-ammattikorkeakoulu	57	60	45	99	6 %
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	45	72	21	153	7 %
Tampereen ammattikorkeakoulu	63	159	33	243	8 %
Turun ammattikorkeakoulu	51	180	9	186	8 %
Vaasan ammattikorkeakoulu	24	45	1-4	48	7 %
Yrkeshögskolan Arcada	30	36	12	48	10 %
Yrkeshögskolan Novia	168	72	30	105	20 %
AMK yhteensä	1626	2070	855	3096	9 %

Ammatillinen koulutus

AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA OPIKSELEVIEN ULKOMAAJAKSOT SUOMESTA JA SUOMEEN 2014-2023

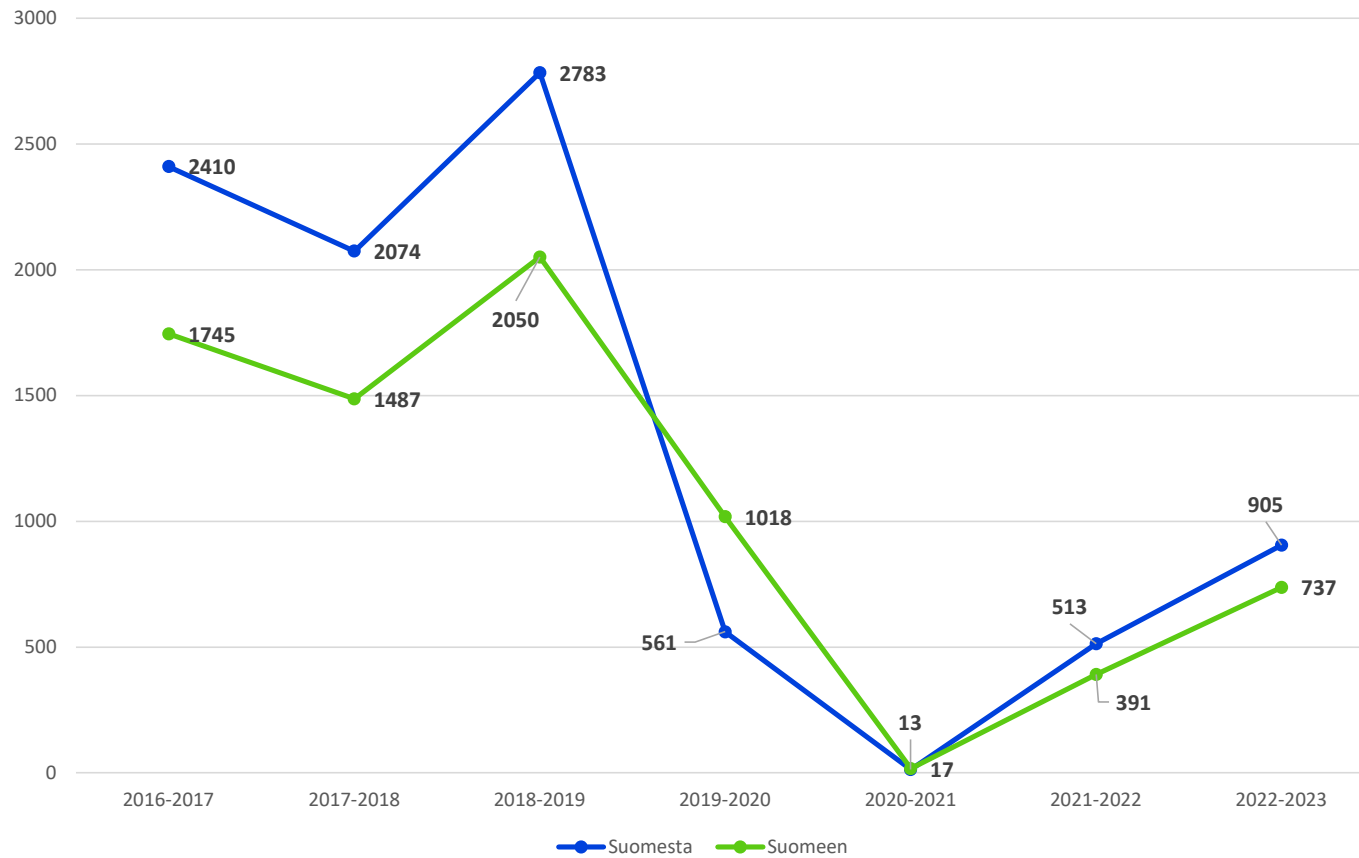

8,8 % vuonna
2023 aloittaneista
16-25 vuotiaista
(vuonna 2019
10,3%)

Yleissivistävä koulutus: peruskoulut ja lukiot

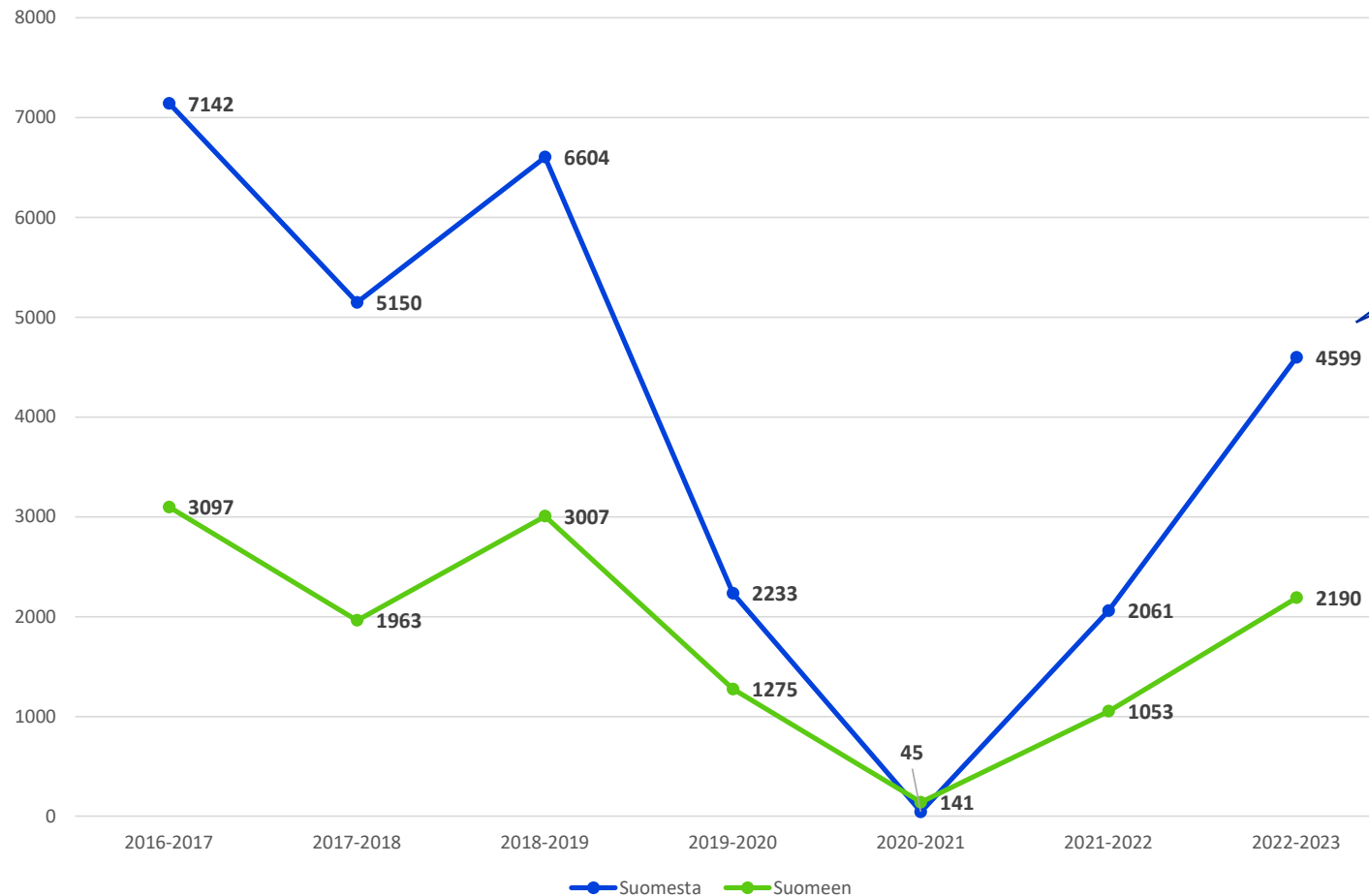

Peruskoulut 2016 – 2023, oppilasliikkuvuus

Suhteessa aloittaneisiin noin 1%

Lukiot, 2016 – 2023, opiskelijaliikkuvuus

20.9%
aloittaneista
lukuvuonna
2022-2023

Lukioista
ulkomaille
lähtijöistä 5 % ja
Suomeen
tulevista 6 %
tulivat vaihto-
oppilasjärjestöjen
kautta

OPH on tehnyt pitkään tiivistä yhteistyötä OKM:n, korkeakoulujen ja järjestöjen kanssa liikkuvuuden lisäämiseksi

SYYT LASKEVAAN LIIKKUVUUTEEN JA KEINOT LIIKKUVUUDEN LISÄÄMISEKSI

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

SYYT

Ohjauksen ja tiedon puute

Taloushuolet: työssäkäynti, hintatason nousu

Paine valmistua nopeasti, opintotukikuukausien rajallisuus

Joustamattomat tutkinnot, vaihtoikkunan puute

Perhesyyt

Opiskelijoista yhä suurempi osa perheellisiä tai työssä käyviä aikuisopiskelijoita

Motivaation puute

Vähäinen koettu hyöty opintojen kannalta

Korkeakoulujen rahoitusmallin muutos ja vaikutukset korkeakoulujen toimintaan, kun kv-liikkuvuus ei enää ole rahoitusindikaattori

KEINOT

Tiedonjaon ja viestinnän parantaminen

Opiskelijoiden kannustaminen sekä ohjauksen ja tuen parantaminen

Hankitun kv-osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja siitä viestiminen

Joustavat opintosuunnitelmat, mahdollisesti vaihtoikkunat

Erilaisten liikkuvuusmuotojen hyödyntäminen erilaisille opiskelijoille

Kotikansainvälistymisen tehostaminen

Vaihtoprosessin yksinkertaistaminen ja helpottaminen

Resurssien kohdentaminen takaisin liikkuvuuteen korkeakouluissa

Henkilöstön kehittäminen

Johdon tuki ja sitoutuminen

Rahoitusmallin kehittäminen palkitsemaan liikkuvuudesta

Korkeakoulujen opetusvararehtoreiden tapaaminen Oulussa 30.11.2023

- OKM:n ja OPH:n järjestämässä tapaamisessa keskusteltiin korkeakoulutuksen eurooppalaisesta yhteistyöstä, eurooppalaisista yliopistoista ja opiskelijaliikkuvuuden lisäämisestä.
- Vararehtorit pitivät mahdollisuuksia saavuttaa esitetty eurooppalainen 25 %:n tavoite varsin hyvinä.
- Keinoja liikkuvuuden lisäämiseksi:
 - Opetussuunnitelmat ja joustavat ratkaisut; hyväksiluku
 - Oikea-aikainen ohjaus ja kannustus opiskelijoille, kv-osaamisen merkityksen korostaminen
 - Priorisointi korkeakoulun strategiassa ja strategiset kumppanuudet

Opetushallituksen näkökulmat Eurooppa liikkeellä suositukseen

Opetushallitus pitää komission Eurooppa liikkeellä – suosituksen ehdotusta tervetulleena, ja Suomen kanta ehdotukseen kannatettavana:

- Kansainvälisyysosaaminen on osa perustaitojamme yhä keskinäisriippuvaisemmassa maailmassa. **Kansainvälistymisen ja liikkuvuuden lisääminen palvelee työ- ja yrityselämämme tarpeita** ja vastaa omalta osaltaan myös osaajapulatilanteeseen parantamalla vastaanottokykyämme ja pitovoimaamme.
- Etenkin korkeakoulusektorilla ja ammatillisen koulutuksen osalta **nykyinen kehitys on johtamassa moninaistumiseen ja kahtiajakoon kansainvälistymisen suhteen.**
- **Liikkuvuuden lisääminen olisi tärkeää huomioida korkeakoulujen ohjauksessa.**
- Muun kansallisen ohjauksen näkökulmasta, olemassa olevien normien lisäksi, **suosituksessa mainitut kansalliset toimintasuunnitelmat ovat tärkeitä ohjaus- ja tavoitteenasetantavälineitä** kaikilla koulutusasteilla ja sektoreilla.
- **Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön motivoi vieraiden kielten, myös harvinaisempien kielten, opiskeluun.** Koulupolun varhaisissa vaiheissa aloitettu kielten opiskelu luo pohjaa sille, että kielitaito voi kehittyä tasolle, jota tarvitaan myöhemmin yhteiskunnassa ja työelämässä.
- Tulee kiinnittää huomiota siihen, että opetus- ja muulla henkilöstöllä on **johdon sitoutuminen ja tuki toimintaan sekä riittävästi työaikaresurssia toiminnan toteuttamiseen** osana työtehtäviä. Liikkuvuustoiminnassa **vastavuoroisuus on myös tärkeä periaate ja siksi vastaanottoon liittyvät rakenteet on huomioitava paikallistasolla**, kun liikkuvuustavoitteita lisätään. Tämä vaatii opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä joitain panostuksia, mutta luo samalla myös kotikansainvälisyyteen liittyviä mahdollisuuksia korkeakouluihin, oppilaitoksiin, kuntiin ja alueille.

Opetushallitus lausuu lisäksi :

- Yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien edistämiseksi sekä tavoitetasojen saavuttamisen näkökulmasta on tärkeää, että **kansainvälistymisohjelmien rahoitus mitoitetaan asetettuihin tavoitteisiin nähden riittäväksi:**
 - Suomi on **kotiuttanut ohjelmien kautta maksusuuttamme enemmän EU-varoja**, ja oppilaitoksemme ovat yhä riippuvaisempia mm. Erasmus+ -ohjelman rahoituksesta oman kansainvälisen toimintansa rahoittamiseksi.
 - Erasmus+ kansallisten toimistojen johtajien toimesta on budjettitarpeiden osalta arvioitu EU-tasolla, että tämän ohjelmakauden viimeisen vuoden 2027 tason ylläpito seuraavalla Erasmus+ -ohjelmakaudella 2028-2034 vaatisi vähintään kaksinkertaisen rahoituksen ja vähäinkin toimintojen kasvattaminen seuraavalle ohjelmakaudelle kolminkertaisen ohjelmabudjetin.
 - Tehokas hallinto: olemassa olevat verkostot eTwinning, Epale, Euroguidance ja Europass tiiviimmin osaksi ohjelmarakenteita ja mm. Erasmus+ lähettiläiden hyödyntäminen viestinnässä
- Indikaattorien osalta on tärkeää, että **mitattavia liikkuvuusjaksoja on tarkasteltava osaamislähtöisesti** niin, että myös lyhyempien liikkuvuusjaksojen kriteerinä on se, että se on toteutettu kansainvälisessä yhteistyössä, tarjoaa aidosti monikulttuurisen kokemuksen ja tuottaa kansainvälistä osaamista. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen osaksi myös lukio-opintoja sekä ammatillisen koulutuksen tutkinnonosia on tärkeää yhä edistää esim. informaatio-ohjauksella.
- **Indikaattorien osalta on paljon määritelmähaasteita** sekä korkeakoulutuksessa että ammatillisessa koulutuksessa ja erityisesti muita vähemmän mahdollisuuksia omaavien henkilöiden osalta.

Suositus asettaa muita vähemmän mahdollisuuksia omaavien henkilöiden liikkuvuusosuudeksi kaikesta kansainvälisestä liikkuvuudesta 20 %:iin, mikä on Opetushallituksen mukaan kannatettavaa. Jo nykyisellään **EU-ohjelmat tukevat erityistä tukea tarvitsevia monipuolisesti.**

Tavoitteen **indikaattorit eivät kuitenkaan ole täysin selkeitä** tai yhteneväisiä Euroopassa, eikä tietojen koonti helppoa tietosuoja- ja yksityisyysyistä.

- Suomessa (ja luultavasti koko EU:ssa) ei tällä hetkellä saatavilla muita kuin Erasmus+ tilastoja aiheen tiimoilta:
 - Peruskoulujen ja lukioiden osalta myönnetty Erasmus+ erityistuki vuonna 2022 9,96 % ja vuonna 2023 8 %
 - Ammatillinen koulutuksen osalta myönnetty Erasmus+ erityistuki vuonna 2022 12 % ja vuonna 2023 11,3 %
 - Korkeakoulutuksessa Erasmus+ -myönnöt nousseet aiemmasta 2-3%:sta melkein 7 %:iin
 - Nuorisosektorilla vaihteluväli toiminnoittain 35 – 65 %

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

